

Inleidingen

Bibliografie van de inventaris van Etterbeek

Inventaris van het Bouwkundig Erfgoed,
Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Inleiding

Bibliografie van Etterbeek	2
1. Werken	3
2. Tijdschriften	10
3. Kaarten en plannen	15
4. Archieven en iconografische fondsen	17

Bibliografie van Etterbeek

Elke beschrijving in de inventaris wordt vervolledigd met zijn archivalische en bibliografische referentie(s). Deze bronnen worden in dit document hernomen dat is ingedeeld in vier rubrieken:

- 1. Boeken. Werken met betrekking tot de bouwkundige historiek van Etterbeek. Deze boeken zijn alfabetisch geklasseerd.
- 2. tijdschriften. Chronologisch gerangschikt volgens titel van het tijdschrift van waaruit artikels of afbeeldingen werden geselecteerd. Het betreft enerzijds architectuurtijdschriften met voorstellingen en besprekingen van eigentijdse gebouwen, anderzijds tijdschriften over de lokale geschiedenis.
- 3. Kaarten en plannen. Zowel manuscripten als gedrukte versies.
- 4. Archieven en iconografie. De belangrijkste plaatsen waar documenten bewaard worden gebruikt voor de inventaris. Dit zijn voor het overgrote deel onuitgegeven bronnen.

1997
Herwerking: 2007

© Ministerie van het
Brussels Hoofdstedelijk
Gewest,
Directie Monumenten en
Landschappen,
CCN
Vooruitgangstraat 80
1035 Brussel

Verantwoordelijke uitgever:
P. Crahay

1. Werken

- 1890-1972. *Bruxelles, guide d'architecture*, Ministère de la Culture française, Brussel, 1972.

- *Académie de Bruxelles. Deux siècles d'architecture* (tentoonstellingscatalogus), Brussel, 1989.

- *Académie. 275 Jaar onderwijs aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten van Brussel* (tentoonstellingscatalogus), Brussel, 1987.

- ARON, J., BURNIAT, P., PUTTEMANS, P., *Moderne architectuurgids. Brussel en omgeving, 1890-1990*, Hatier, Brussel, 1990.

- ARON, J., DE BECKER, F., PUTTEMANS, P., *Inventaris van het hedendaagse patrimonium van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest*, Brussel, 1994, fiches 48, 121, 122.

- BAETENS, R., *De roep van het paradijs. 150 jaar Antwerpse Zoo*, Lannoo, Tielt, 1993.

- BAUDON, J.H., *et al., Bruxelles, 1890-1975. Guide d'architecture*, Brussel, 1976.

- BEKAERT, G., STRAUVEN, F., *Bouwen in België 1945-1970* (tentoonstellingscatalogus), NCB, Brussel, 1971.

- BEKKERS, L., *et al., Kunst in de metro, Brussel: twintig jaar monumentale kunst* (tentoonstellingscatalogus), Gemeentekrediet van België, Brussel, 1993.

- BESME, V., *Plan d'ensemble pour l'extension et l'embellissement de l'agglomération bruxelloise. Travaux de voirie en général. Habitation de la classe moyenne. Logements de la classe ouvrière*, Brussel, 1866.

- BESME, V., *Rapport fait à Monsieur le Gouverneur du Brabant sur la situation de la voirie dans les faubourgs de Bruxelles, année 1868*, Brussel, 1869.

- BORSI, F., *Bruxelles 1900*, vert. in Fr. J.-M. Van der Meerschen, Mark Vokaer éd., Brussel, 1979 (Collection Europe 1900).

- BORSI, F., WIESER, H., *Bruxelles capitale de l'Art Nouveau*, vert. in Fr. J.-M. Van der Meerschen, Mark Vokaer éd., Brussel, 1992 (Collection Europe 1900).

- *Bouwen door de eeuwen heen. Inventaris van het cultuurbezit in België. Stad Brussel. Binnenstad*, 3 vol., Mardaga, Luik, 1989-1993.

- *Brussel, beschermde monumenten en landschappen*, Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Monumenten en Landschappen, Brussel, 1994.

- *Brussel, breken, bouwen. Architectuur en stadsverfraaiing 1780-1914* (tentoonstellingscatalogus), Gemeentekrediet van België, Brussel, 1979. 2

- *Bruxelles agglomération. La protection du patrimoine culturel depuis 1982*, 2 vol., s.l., s.d.

- *Bruxelles Art Nouveau*, AAM, Brussel, 1985.

- *Bruxelles, habiter dans une capitale?*, Etterbeek, 1993.

- BUEDTS, J., TIMMERMANS, J., GAUTAERS, P., *La commune d'Etterbeek. Après 25 années de pouvoir 1882-1907*, Etterbeek, 1907.

- BULS, Ch., *Esthetiek der steden* [1894], Sint-Lukasarchief, Brussel, 1981.

- CABUY, Y., DEMETER, S., LEUXE, F., *Atlas van de archeologische ondergrond van het Gewest Brussel: 7. Etterbeek*, Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Brussel, 1994.

- CASSIERS, M., DE BEULE, M., FORTI, A., *et al.*, 'Bruxelles, 150 ans de logements ouvriers et sociaux' in *Dossiers bruxellois*, 7-8, 1989, p. 121.

- *Cinquantenaire du Collège Saint-Michel 1905-1955. Album jubilaire*, Weissenbruch, 1955.

- COEKELBERGHS, D., JANSSENS, W., *Fotorepertorium van het meubilair van de Belgische bedehuizen. Provincie Brabant. Kanton Etterbeek*, KIK, Brussel, 1978.

- CRUNELLE, M., DEBLIECK, D., VAUTHIER, E., *et al.*, *Inventaire des salles de cinéma de la Région de Bruxelles*, Dienst Monumenten en Landschappen, Brussel, 1994.

- CULOT, M., VAN LOO, A., *Musée des Archives d'Architecture Moderne*, AAM, Brussel, 1986.

- CUVELIERS, J., *Les dénombrements de foyers en Brabant (XIV-XVIIe siècle)*, Hayez, Brussel, 1912-1913.

- DANCKAERT, L., *L'évolution territoriale de Bruxelles: La cartographie de 1550 à 1840*, Arcade, Brussel, 1968 (Uitgaven van het Nationaal Centrum voor de Geschiedenis van de Wetenschappen: 2).

- DANCKAERT, L., *Brussel. Vijf eeuwen cartografie*, Lannoo, Tielt, 1989.

- DE HENS, G., MARTINY, V.G., *Académie Royale des Beaux-Arts de Bruxelles - I.S.A.V.H. Une école d'architecture. Des tendances. 1766-1991*, Brussel, 1992.

- DE KOONING, M., *Willy Van Der Meeren*, Damme, 1993.

- DELEHAYE, H., *L'oeuvre des Bollandistes à travers trois siècles 1615-1915*, Société des Bollandistes, Brussel, 1959.

- DEMANET, M., HENNAUT, E., SCHUDEL, W., *et al.*, *Sgraffiti in Brussel*, Koning Boudewijnstichting, Brussel, 1996 (Collectie Kunst in de straat). 3

- DEMEY, T., *Bruxelles, histoire d'une capitale en chantier*, CFC-éditions, Brussel, 1990.

- DE PAUW, L.-F., *La vallée du Maelbeek avec monographie d'Etterbeek*, Hayez, Brussel, 1914.

- DE SEYN, E., *Dictionnaire historique et géographique des communes belges*, A. Bieleveld, Brussel, 1925.

- DESSICY, G., DIERKENS-AUBRY, F., FORNARI, B., *et al.*, *Paul Cauchie: architecte, peintre, décorateur*, éd. Maison Cauchie, Bruxelles, 1994.

- DIERKENS-AUBRY, F., VANDENBREEDEN, J., *Art Nouveau in België: architectuur en interieurs*, Lannoo, Tielt, 1991.

- DIERKENS-AUBRY, F., VANDENBREEDEN, J., *De 19de Eeuw in België: architectuur en interieurs*, Lannoo, Tielt, 1994 (Collectie Architectuur in België).

- D'OSTA, J., *Dictionnaire historique des faubourgs de Bruxelles*, Paul Legrain, Brussel, 1989.

- DRION, X., *Adrien Blomme, architecte* (licentiaatsverhandeling), Ter Kameren, Brussel, 1982-1983.

- DUBOIS, L.J.F., *Agrandissements et embellissements successifs de Bruxelles depuis 1815 jusqu'à 1845*, Brussel, 1845.
- EPRON, J.-P. (o.l.v.), *Architecture, une anthologie. La culture architecturale*, t. 1, Mardaga, Luik, 1992.
- FRAMPTON, K., *Moderne architectuur : een kritische geschiedenis*, SUN, Nijmegen, 1985.
- *Guide de l'architecture des années 25 à Bruxelles*, AAM, Brussel, 1986.
- *Guide de l'Art Nouveau à Bruxelles*, Brussel, 1982.
- HASLINGHUIS, E. J., BOSCH-KRUIJMEL, F. H. M., *et al.*, *Bouwkundige termen: verklarend woordenboek der westerse architectuurgeschiedenis*, Utrecht, 1986.
- HASQUIN, H. (o.l.v.), *Gemeenten van België: geschiedkundig en administratief geografisch woordenboek. 2. Wallonië-Brussel*, Gemeentekrediet van België, Brussel, 1983.
- HENNE, A., WAUTERS, A., *Histoire de la ville de Bruxelles*, Brussel, [1845], 1975.
- HYMANS, L., HYMANS, P., *Bruxelles à travers les âges*, Brussel, 1982-1985.
- *Institut Saint-Stanislas. Un siècle d'existence 1892-1992*
- *Inventaris van de volkswoningen te Brussel*, Sint-Lukaswerkgezelschap, Brussel, 1985.
- 4
- *Inventaire exhaustif des orgues en région bruxelloise*, La Renaissance de l'Orgue, Brussel, 1992.
- *Inventaire visuel de l'architecture industrielle à Bruxelles, Etterbeek*, AAM, Brussel, 1980-1982.
- JURION-DE WAHA, F., *La mémoire des pierres: Découvrez l'architecture scolaire à Bruxelles*, Koning Boudewijnstichting, Brussel, 1987.
- JURION-DE WAHA, F., *Het huis in het midden: gemeentehuizen van de Brusselse agglomeratie*, Koning Boudewijnstichting, Brussel, 1988.

- LAMBOTTE-VERDICQ, G., *Contribution à une anthologie de l'espace bâti bruxellois, de Léopold II à nos jours*, Musin, Brussel, 1978 (Nos héritages 14).

- LEGRAIN, P. (o.l.v.), *Le dictionnaire des Belges*, Brussel, 1981.

- LEMERCIER, J., CAPOEN, G., *Etterbeek in oude prentkaarten*, Zaltbommel, 1972.

- LEMERCIER, J., CAPOEN, G., *Etterbeek in oude prentkaarten*, Zaltbommel, 1980.

- LOZE, P. (o.l.v.), *Guide de Bruxelles XIXe et Art Nouveau*, Vokaer, Brussel, [1985], 1990.

- LOZE, P., *België Art Nouveau: van Victor Horta tot Antoine Pompe*, Eiffel, Brussel, 1991.

- MARCQ, H., *Considérations générales sur le tracé des villes. Premier congrès international et exposition comparée des villes*, Gent, 1913.

- MARTINY, V.-G., *Bruxelles, l'architecture des origines à 1900*, Vokaer, Brussel, 1980 (collection Ville d'art).

- MARTINY, V.-G., *Académie de Bruxelles, deux siècles d'architecture*, AAM, Brussel, 1989.

- MARTINY, V.-G., *Bruxelles: architecture civile et militaire avant 1900*, Collet, Braine-l'Alleud, 1992.

- MEIRE, R.J., *Histoire d'Etterbeek*, Musin, Brussel, 1981.

- PIERRON, S., *Histoire illustrée de la forêt de Soignes*, 3 vol., Hansa, Brussel, 1935.

- PINCKAERTS, M., *Les manufactures de porcelaines de Bruxelles* (doctoraatsverhandeling), ULB, 1980-1981.

- PUTTEMANS, P., HERVE, L., *Moderne architectuur in België* [1974], vert. door Frans Boenders, Vokaer, Brussel, 1975 (Geschiedenis van de bouwkunst in België: vol. 5).

- RANIERI, L., *Léopold II urbaniste*, Hayez, Brussel, 1973. 5

- ROBBRECHT, R., *L'industrialisation de Bruxelles et de son agglomération de 1815 à 1860*, ULB, Brussel, s.d.

- SCHAYES, A.G.B., *Histoire de l'architecture en Belgique, depuis les temps les plus reculés jusqu'à l'époque actuelle*, Brussel, 1852-1853.

- SMETS, M., *De ontwikkeling van de tuinwijkgedachte in België. Een overzicht van de Belgische volkswoningbouw / 1830-1930*, Mardaga, Brussel, 1977.

- SMOLAR-MEYNAERT, A., STENGERS, J. (o.l.v.), *Het Gewest Brussel. Van de oude dorpen tot de stad van nu*, Gemeentekrediet van België, Brussel, 1989 (collectie Geschiedenis 16).

- *Société anonyme de Travaux et de Crédit. Nouveau quartier de luxe, Bruxelles*, Etterbeek, Imprimerie de la Société Belge de Phototypie, s.d.

- TARLIER, J., WAUTERS, A., *Géographie et histoire des communes belges*, Brussel, 1873.

- TAVERNE, E., VISSER, I. (o.l.v.), *Stedebouw, geschiedenis van de stad in de Nederlanden van 1500 tot heden*, SUN, Nijmegen, 1993.

- *Tuinen uit het Brusselse verleden* (tentoonstellingscatalogus), Bank Brussel Lambert, Brussel, 1984.

- VANDENBREEDEN, J., *Actualisering van de Urgentie-Inventaris. Gemeente Etterbeek. Inventaris*, Sint-Lukasarchief, Brussel, 1993.

- VANDERWEE, B., *De Maalbeekvallei. Stede-bouw en stede-afbraak 1550-1981* (licentiaatverhandeling), Hoger Sint-Lukasinstituut, Brussel, 1981.

- VAN LENNEP, J., *De 19de -eeuwse Belgische beeldhouwkunst* (tentoonstellingscatalogus), Generale Bank, Brussel, 1990.

- VAN LENNEP, J., *Catalogus van de beeldhouwkunst: Kunstenaars geboren tussen 1750 en 1882*, Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België, Brussel, 1992.

- VANLOFFELD, M., *Bijdrage tot de toponomie van Etterbeek* (licentiaatsverhandeling), KUL, Leuven, 1978.

- VERBESSELT, J., *Parochiewezenen in Brabant, Zoutleeuw, 17, 1950-1968*, pp. 451-495.

- VERNIERS, L., 'Les transformations de Bruxelles et l'urbanisation de sa banlieue depuis 1795' in *Annales de la Société royale d'Archéologie de Bruxelles*, 37, Brussel, 1934, pp. 84-220.

- VERNIERS, L., *Bruxelles : esquisse historique*, De Boeck, Brussel, 1941.

- VERNIERS, L., *Bruxelles et son agglomération de 1830 à nos jours*, Les Éditions de la Libre Encyclopédique, Brussel, 1958. 6

- VIRE, L., *La distribution publique d'eau à Bruxelles, 1830-1870*, Pro Civitate, Brussel, 1973 (Collectie Geschiedenis: 33).

- WAUTERS, A., *Histoire des environs de Bruxelles*, Culture et Civilisation, Brussel, 1973. 7

2. Tijdschriften

Album de la Maison Moderne

'Maison de M.J., Rue des Aduatiques, 82, Etterbeek. M. F. Tordeur, Architecte' in *La Maison Moderne*, [1911], pl. 25.

Architecture

- 'Magasin de peintures à Etterbeek. Architecte: Michel Draps' in *Architecture* 62, 49, 1962, pp. 344-345.

- 'Maison pour un avocat à Etterbeek. Architectes: L. Palm et W. Van Der Meeren' in *Architecture* 64, 59, 1964, pp. 614-616.

Bâtir

- VAN EVERBROECK, L., 'La maison bourgouise' in *Bâtir*, 23, 1934, pp. 881-883.

- FLOUQUET P.-L., 'Politesse architecturale!' in *Bâtir*, 46, 1936, p. 858-860.

- DELETANG, M., 'De l'architecte Géo-Jean Henderick, trois immeubles de rapport', *Bâtir*, 53, 1937, p. 1156.

- 'Brique matériau de printemps' in *Bâtir*, 53, 1937, p. 1166.

- ENGELMAN, J., 'Une commune courageuse. L'exemple Etterbeek. À propos du groupe scolaire de l'école myenne. Athénée' in *Bâtir*, 67, 1938, pp. 262-264.

Brabant (Tourisme)

- DERIE DU BRUNCQUEZ, C., 'Sainte Gertrude, Patronne de Nivelles et d'Etterbeek' in *Brabant Tourisme*, 5, 1964, pp. 38-39.

- PIÉRARD, J., 'Dolf Ledel, générosité de l'homme, sincérité dans l'art' in *Brabant*, 4, 1974, pp. 42-47.

Bulletin de l'Institut Royal du Patrimoine Artistique (BIRPA)

- HENRICOT, M., SCHUDEL, W., 'Traitement de conservation des sgraffites de façade de la maison Cauchie à Bruxelles' in *BIRPA*, XIX, 1982-1983, pp. 26-33. 8.

Cahiers Bruxellois

- DUSAUSOIT, X., 'L'implantation du Collège Saint-Michel à Bruxelles et les raisons de son transfert à Etterbeek' in *Cahiers Bruxellois*, XXIX, 1988, pp. 107-128.

Cahiers de la Fonderie

- MERTENS, E., MERTENS, J., 'La Fonderie Mertens à Etterbeek' in *Cahiers de la Fonderie*, 9, 1990, pp. 36-41.

Le Document

- BRUNFAUT, G., 'La maison particulière en Belgique' in *Le Document*, III, 66, 1930, pp. 1-16

Driemaandelijks tijdschrift van het Gemeentekrediet van België

- SORGeloos, C., 'Het oefenveld en de stedenbouw te Brussel' in *Driemaandelijks tijdschrift van het Gemeentekrediet van België*, 153, 1985, pp. 1-12.

- GUYAUX, J., 'L'assainissement de la vallée du Maelbeek' in *Crédit Communal de Belgique*, 85, 1968, pp. 154-163.

L'Émulation

- 'Hospice Jourdan' in *L'Émulation*, 1888, col. 189-190, pl. 47-48.

- 'Institut Saint-Michel à Bruxelles' in *L'Émulation*, 1, 1912, pl. I-V.

- 'Nos planches: 1e Propriété de M. le docteur Vermeyleen, 26, rue Saint-Bernard à Saint-Gilles. Jean De Ligne, architecte. 2e Propriété de M. Chalon, 65, Boulevard Saint-Michel à Etterbeek. Jean de Ligne, architecte' in *L'Émulation*, 10, 1926, p. 136, pl. 39.
- VAN MONTFORT, H., 'La Maison (suite)' in *L'Émulation*, 10, 1924, pp. 145-152.
- 'Nos planches: Maison avenue de l'Armée 69 à Bruxelles. J. Ghobert, architecte' in *L'Émulation*, 10, 1924, pl. 39.
- DERÉE, H., 'L'exposition du cinquantenaire de L'Émulation au Cercle Artistique et Littéraire à Bruxelles' in *L'Émulation*, 6, 1925, p. 82.
- 'Quelques habitations privées à Bruxelles. Albert Callewaert, Maurice Van Nieuwenhuysse, P. Verbruggen, A. Deboodt, V. Coppe, architectes' in *L'Émulation*, 5, 1932, pp. 131-139.
- OBOZINSKI, J., 'Concours d'urbanisation à Etterbeek' in *L'Émulation*, 7, 1936, pp. 117-119.

L'Epoque

- 'L'électrification du bloc de trois immeubles du 'Foyer Etterbeekois'. Rue de Haerne, à Etterbeek. Architecte UPA: De Jonghe' in *L'Epoque*, 5, 1938, pp. 82-83.

Le Folklore brabançon

- BROU, W., 'A Etterbeek...Saint-Antoine de Padoue' in *Le Folklore brabançon*, 1980, 226, pp. 177-183.

Industrieel Erfgoed in Vlaanderen

- 'Brussel kruidvat van industriële activiteit' in *Industrieel Erfgoed in Vlaanderen*, 21, 1991, pp. 11-12.

Leven te Etterbeek / La Vie etterbeekoise

- *Leven te Etterbeek / La Vie etterbeekoise*, 50, 1982, pp. 12-13.

- 50ste verjaardag van het 'Institut Ernest Richard' in *Leven te Etterbeek*, 55, 1983, pp. 9-10.

Liber Memorialis

- VANHAEKE, L., 'Baron Alfred de Loë' in *Liber Memorialis 1835-1985*, Koninklijk Museum voor Kunst en Geschiedenis, Brussel, 1985, pp. 201-205.

M & L

- VANDENBREEDEN, J., 'Het huis Cauchie: een woning met 'special karakter'' in *M & L*, II, 6, 1983, pp. 20-23.

- VANDENBREEDEN, J., 'Van de stille dood gered' in *M & L*, VIII, 5, 1989, pp. 12-24.

- VANDERPERREN, J., 'De samenwerking Cauchie-Frankinet. Een hypothese voor het auteurschap van de woning Frankenstraat nr 5 in Etterbeek' in *M & L*, II, 6, 1983, pp. 10-19.

La Maison

- 'Une habitation à Etterbeek-Bruxelles. Architecte: George De Hens' in *La Maison*, 9, 1954, pp. 261-263.

- 'La place du Roi Vainqueur à Etterbeek. Architecte: Paul Posno' in *La Maison*, 8, 1959, pp. 274-275. 10

- 'Ecole Technique Saint-Joseph, à Etterbeek. Ing. Architecte Emile Verhaegen' in *La Maison*, 5, 1966, pp. 160-162.

De Woonstede door de eeuwen heen

- BIANCIOTTI, H., 'Het Huis Cauchie' in *De Woonstede door de eeuwen heen*, 72, 1986, pp. 2-15.

L'Ossature Métallique

- BOURGEOIS, P., 'Un cinéma moderne dans le vieil Etterbeek' in *L'Ossature Métallique*, VI, 1937, pp. 122-124.

Revue belge d'histoire militaire

- SORGELOOS, C., 'Un trophée du Musée Royal de l'Armée est-il une ébauche de Charles-Auguste Fraikin pour les casernes de cavalerie à Etterbeek?' in *Revue belge d'histoire militaire*, 126, 1986, pp. 503-510.

Revue des archéologues et historiens d'art de Louvain

- VANDENBEMDEN, Y., 'Anto Carte, créateur de vitrail' in *Revue des archéologues et historiens d'art de Louvain*, XVI, 1983, pp. 145-150.

Rythme

- 'Le paradis des enfants à Etterbeek' in *Rythme*, 11, 1952, p. 4.

Ville et Habitant

- MIHALY, A., 'Habiter un vestige architectural' in *Ville et Habitant*, 186, 1989, p. 29. 11

3. Kaarten en plannen

- Omstreeks 1560. VAN DEVENTER, J., 'Brussel en omgeving', in WAUTERS, A. (o.l.v.), *Atlas des villes de la Belgique au XVIe s. Cartes et plans du géographe J. de Deventer exécutés sur les ordres de Charles Quint et de Philippe II*, Brussel, s.d.
- 1639. LAURIN, L., *Kaarten van het Zoniënwood* (AR, Kaarten en plattegronden in handschrift nr 715 en 718; zie ook zeer goede kopie uit 1722: ibidem, nr 719).
- 1724. ROYET, A., *Figuratieve kaart van de steenweg aan te leggen op de dijk langs de vijvers van Etterbeek vanaf de Leuvensepoort...* (AR, Kaarten en plattegronden in handschrift, nr 219).
- 1770. FERRARIS, *Carte topographique de la forêt de Soignes et ses environs*.
- 1771-1778. *Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden in opdracht van hertog de Ferraris* (Gemeentekrediet van België).
- 1808. HACART, *Carte de la commune d'Etterbeek* (gemeentehuis, Dienst Stedenbouw).
- 1812. JACOWICK, G., *Plan routier de la ville de Bruxelles et ses environs* (AR, III, 3298, XXXI, Brussel, 1812).
- 1821. DE WAUTIER, G., *Carte manuscrite de Wautier, Bruxelles et ses environs en 1821* (KBR, III, 1718 tot III, 1729).
- 1836. VANDERMAELEN, Ph., *Atlas cadastral du Royaume de Belgique. Plan parcellaire de la commune d'Etterbeek avec les mutations jusqu'en 1836*, Brussel (KBR, III 6239 XXXI, Etterbeek, 1836).
- Omstreeks 1845. *Atlas des chemins vicinaux, Etterbeek*, Etterbeek (gemeentehuis, Dienst Stedenbouw).
- 1858. POPP, P.C., *Plan parcellaire de la commune d'Etterbeek avec les mutations*.
- 1866. BESME, V., *Plan d'ensemble pour l'extension et l'embellissement de l'agglomération Bruxelloise*.
- Kadastrale plannen van de gemeente Etterbeek, 1898, 1906, 1926, 1932, 1938 en 1970 (gemeentehuis, Dienst Stedenbouw).

- Omstreeks 1888. *Plan scolaire de Bruxelles et de ses faubourgs*, (KBR, 114 bis 02).

- 1782-1902. *Recueil de cartes et de projets de la ville de Bruxelles entre 1782 et 1902* (KBR, II 18.590, E.). 12

4. Archieven en iconografische fondsen

- Archieven Centrum voor Historische Documentatie, *Atlas des casernes*, CK6: *Deuxième caserne de cavalerie*; CK 4A-B, CK 5, CK 6: *Caserne d'artillerie*.
- Archieven van de gemeente Etterbeek, Dienst Stedenbouw (AGett./DS).
- Archieven van de gemeente Etterbeek, Dienst Openbare Werken (AGett./OW).
- Archieven van de Etterbeekse Haard.
- Archieven van het 'Collège Saint-Michel'.
- Archieven van het Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis, inventaris 20, (Brussel) BM108, 110-113.
- Archives centrales iconographiques et Laboratoire (in 1957 veranderd in KIK), (ACL).
- Archives du Fond des Bâtiments Scolaires de la Communauté Française.
- Algemeen Rijksarchief (AR). Tenzij anders vermeld, verwijzen de nummers naar het fonds: Provinciaal Bestuur Brabant, Wegenis, Dienst nr. 12, T. 80.
- Gemeenteraad (GR).
- Koninklijke Bibliotheek Albert I (KBR).
- Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen (KCML).
- Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium (KIK).
- *Rapport sur l'administration et la situation des affaires de la commune d'Etterbeek*, Etterbeek, sinds 1837 (RC).
- *Registre des procès-verbaux du conseil communal*, Etterbeek, sinds 1832 (RPV).
- Stadsarchief Brussel (SAB).

